

Oponentský posudek na disertační práci

Název práce: Vyšší územně samosprávné celky v České republice a na Slovensku
Autor práce: Mgr. Stanislav Caletka
Pracoviště: Ústav politologie, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Autor posudku: PhDr. Petr Just, Ph.D.
Pracoviště: Katedra politologie a humanitních studií, Metropolitní univerzita Praha

Problematicke decentralizovaných samosprávných jednotek (z politologického hlediska) není v českém ani slovenském prostoru věnována taková pozornost, jako jiným tématům. Z tohoto pohledu je nutné ocenit autorův počin věnovat disertační práci právě tomuto tématu. Autor v práci prokázal, že má pro dané téma „zapálení“, že se v problematice orientuje a že disponuje znalostmi politických reálií České republiky a Slovenska na centrální, regionální i komunální úrovni. Z hlediska obsahové a věcné správnosti lze konstatovat, že práce byla zpracována pečlivě, bez nějakých faktografických chyb či jiných podobných nedostatků.

Pouze jedno konstatování z úvodu mi přišlo trochu nepřesné a zavádějící, ale mohlo se jednat o nedorozumění, protože následně v textu to autor pojímá správně. V úvodu práce totiž nalezneme větu, že na Slovensku „toto období (míněno období vytváření krajského zřízení – pozn. PJ) trvalo ještě déle (v porovnání s ČR – pozn. PJ) i s ohledem na formování politického systému a tamní politickou situaci.“ Toto konstatování tak, jak stojí, není zcela přesné. Kraje jako takové byly ustaveny zákonem již v roce 1996, tedy naopak dříve než v ČR. Ale neměly samosprávnou roli. Byly vytvořeny čistě jako správní regiony, samosprávná složka byla zavedena v roce 2001, ale byla „naroubována“ na již v roce 1996 vytvořené kraje. Pravděpodobně záměrem autora bylo vztáhnout toto konstatování na samosprávnou roli krajů (kde by jeho teze z úvodu platila), ale protože v úvodu jsou zmíněny jen kraj, tak to konstatování bylo mírně nepřesné, protože kraje (bez specifikace samospráva vs. státní správa) vznikly na Slovensku dříve. Nicméně jak uvádím výše, ve vlastním textu (s. 137) to autor zmiňuje správně.

I přes pozitivně laděný úvod práce nějakými nedostatky trpí. Jako první bych vytkl poměrně výraznou a již na první pohled na stránku s obsahem práce zřetelně viditelnou nevyváženost kapitol o České republice a o Slovensku (míněno kapitol ČR a SR jako již samostatných státech, ne jakožto součástí historického exkurzu do dob federace). Je-li předmětem práce analýza vývoje krajské samosprávy v těchto dvou státech, pak předpokládáme, že struktura textu bude u obou případů identická a rozsah stejný či podobný. Autorovo pojednání o České republice je však členěno do tří kapitol (3, 4 a 5) a zabírá 70 stran, zatímco pojednání o Slovensku je součástí jedné kapitoly (6) čítající 39 stran. Rovněž ne úplně standardně je teoretický exkurz zařazen jako součást úvodu. Obvykle je teorie představena v rámci samostatné teoretické kapitoly.

Pro větší akademickou hodnotu mohl být text místy více analytický a méně popisný. V některých pasážích mohl jít více do hloubky či daná konstatování mohla být více rozvedena. Například když na s. 126 autor píše o zklamání z malé volební účasti ve volbách do zastupitelstev krajů, postačuje si s poměrně strohým vysvětlením, že na „krajské volby lze aplikovat teorii voleb druhého řádu.“ V politologické práci na doktorském stupni by si takovéto

konstatování zasloužilo širší a hlubší rozvedení (nepočítáme-li, že v poznámce pod čarou je odkaz na publikaci o teorii voleb druhého řádu). Analytičnosti práce mohlo být docíleno například i podrobnějším pojednáním o vlivu jednotlivých stran na proces zavádění krajské samosprávy. Tento prvek sice přítomen je, ale dle oponenta ve velmi omezené podobě. Naopak detailní jmenovité výčty, kdy který poslanec navrhl umístění které obce či města do kterého kraje, byla místa i nadbytečná.

Nadbytečné byly i občasné dlouhé doslovné, ale v podstatě nic neříkající citace. Jako např. na s. 94, kde autor doslova cituje z usnesení Poslanecké sněmovny, že „I. vyslovuje souhlas s vládním návrhem ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávních celků podle sněmovního tisku 218 ve znění schválených pozměňovacích návrhů; II: žádá vládu České republiky, aby předložila Poslanecké sněmovně do její prosincové schůze návrh koncepce reformy veřejné správy, včetně harmonogramu předkládání souvisejících zákonů k projednání v Poslanecké sněmovně.“ Přitom až v poznámce pod čarou se třeba dozvíme, jak hlasovala která strana. Na autorově místě bych v textu vlastními slovy uvedl, že Poslanecká sněmovna schválila předlohu a doprovodné usnesení, ale zato bych rozebral podrobněji hlasování jednotlivých poslaneckých klubů. Autor ale citoval v podstatě zcela formální a standardizované usnesení a potenciál pro další analýzu nechal v poznámce pod čarou.

Obecně případů, kdy informace z poznámek pod čarou mohly klidně jít do vlastního textu a naopak údaje z textu byly nadbytečné a mohly jít do poznámek pod čarou nebo do příloh, je ale v práci mnohem více. Například diskuse o různých možnostech a alternativách stanovení matematické metody přepočtu hlasů na mandáty v krajských volbách (s. 125, pozn. pod čarou č. 203) by si určitě zasloužila „povýšení“ do hlavního textu. Naopak konkrétní jmenovité výčtové přehledy českých a slovenských hejtmanů, resp. předsedů VÚC, a krajských koalic mohly jít do přílohy.

Z formálního hlediska bych vytkl dva poměrně často se opakující prvky. První navazuje již na jednu výtku výše, a sice přebírání dlouhých přímých citací, často i o délce celého odstavce či celé strany, občas i dvou stran. Doslovné přímé citace by neměly být příliš dlouhé a měly by být spíše výjimečně využity ke zdůraznění nějakého zásadního konstatování. Informace pocházející z různých usnesení, stranických volebních programů, vládních programových prohlášení a podobně tak mohly být interpretovány spíše formou nepřímých citací či parafrází a třeba jedna zásadní a zcela rozhodující myšlenka nebo věta mohla být následně citována přímo. Ale frekvence a intenzita, s jakou autor k využívání přímých citací přistupoval, byla místy až nadbytečná (např. s. 30-32, 34-35, 36-37, 38, 50, 55-57, 62, 64-65, 66-67, 69-70, 73, 76, 91, 98, 99, 103-105, 107, 108, 110, 116, 118, 125, 155-156).

Druhým formálním problémem bylo velmi časté psaní textu formou bodových výčtů, a to nejen pokud se jednalo o výčty jednotlivých výrazů a kritérií, ale formou bodových odrážek byly někde psány celé odstavce (tato výtka nesměřuje k výčtům krajů a vymezení jejich území, kde je tato forma v jistém ohledu akceptovatelná). Práce tohoto typu má však primárně představovat souvislý text. Častá inklinace k bodovým výčtům zbytečně text devaluje, protože to budí dojem nějakých přehledových či encyklopedických výpisků (např. s. 21-22, 43-44, 57, 91, 106, 111-112, 112-113, 138, 149-150, 166-167, 173-174, dokonce i závěr na s. 179-181). Často jsou bodové výčty součástí přebíraných dlouhých přímých citací, které jsem kritizoval v předchozí části posudku.

Drobnější formální výtka pak směřují k občasné absenci oddělování odstavců, což by usnadnilo celkovou orientaci v textu. Na některých místech jsou odstavce o délce celé strany (např. s. 32), někde dokonce celá podkapitola tvoří jeden dlouhý odstavec (např. podkapitola 5.4. na s. 131-133, pomineme-li tedy fakt, že ji uzavírá jedna krátká věta umístěná samostatně v druhém odstavci). V práci se kromě chybného psaní procent nevyskytují žádné gramatické či typografické chyby. Práce je psaná čtivým jazykem, stylistických chyb je minimum.

I přes uvedené dílčí výhrady předložená práce splňuje nároky kladené na disertační práce a doporučuji ji k obhajobě a v případě zdařilé obhajoby hodnotit stupněm „prospěl“.

V Trutnově, dne 6.8.2016

Petr Just